

LUNDS
UNIVERSITET

Att skriva om skrivande

En studie om metaforer i skrivhandböcker

Svenska, Språk- och litteraturcentrum
Handledare: Anna W. Gustafsson
Datum: 2024-05-30

Elin Borén
Språkkonsultprogrammet
SVEK63 Examensarbete

Sammandrag

I den här uppsatsen presenteras hur skrivande och skrivprocessen skildras genom metaforer. Fokus ligger på att kartlägga vilka metaforer som används för att beskriva skrivande, om det finns några mönster i användningen och om det finns skillnader i vilka metaforer som används beroende på vilken typ av skrivande det skrivs om. Materialet består av fyra skrivhandböcker som används som kurslitteratur på skrivkurser på universitetsnivå. Två handlar om skönlitterärt skrivande och två om brukstextsskrivande. Studien bygger på den kognitiva metafor teorin så som den är beskriven av Lakoff och Johnson (2003) och den metod som används är metaphor identification procedure (MIP) framtagen av Pragglejaz Group (2007) och metaforanalys. Resultatet visar att de vanligaste metaforerna i skrivhandböckerna är SKRIVANDE ÄR RÖRELSE; HANTVERK; KROPP; BEHÅLLARE; KONSTRUKTION. I skrivhandböckerna om skönlitterärt skrivande är det vanligare att metaforer förekommer i kluster, bygger på varandra och är mindre konventionaliserade än i skrivhandböckerna om brukstextsskrivande. Resultatet pekar också på att synen på skrivande som en linjär resa (tillhörande rörelsemetaforen) är vanligare när man skriver om skönlitterärt skrivande, medan synen på skrivande som en konstruktion och som något som byggs upp i lager är vanligare när man skriver om brukstextsskrivande.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Syfte och forskningsfrågor	5
3. Teori	6
3.1 Metaforteori.....	6
3.2 Kategorisering av metaforer.....	7
4. Tidigare forskning	9
4.1 Forskning om metaforer	9
4.2 Forskning om skrivhandböcker och metaforer om skrivande.....	9
4.3 Forskning om metaforer i läromedel.....	11
5. Material	13
5.1 Materialinsamling.....	13
5.2 Studiens material.....	13
6. Metod	15
6.1 Metaforidentifikation.....	15
6.2 Metaforanalys	16
7. Resultat	17
7.1 Förekomst av metaforer generellt	17
7.2 Domäner	18
7.2.1 SKRIVANDE ÄR RÖRELSE	19
7.2.2 SKRIVANDE ÄR HANTVERK	21
7.2.3 SKRIVANDE ÄR KROPP	23
7.2.4 SKRIVANDE ÄR BEHÅLLARE	25
7.2.5 SKRIVANDE ÄR KONSTRUKTION	26
7.3 Övriga källdomäner	27
7.4 Jämförelse mellan skönlitterärt skrivande och brukstextsskrivande	28
7.5 Liknelser	28
8. Avslutande diskussion	30
8.1 Diskussion av resultatet.....	30
8.2 Diskussion om materialet.....	32
8.3 Förslag till framtida forskning.....	32
Litteraturförteckning	35
Bilagor	38

Tabell- och figurförteckning

Figur 1. Relationen mellan generell konceptuell metafor, specifik konceptuell metafor och metaforiskt uttryck.	6
Tabell 1. Antal meningar med en eller flera metaforer och antal källdomäner per skrivhandbok	18
Tabell 2. Exempel på metaforiska uttryck tillhörande SKRIVANDE ÄR RÖRELSE.....	19
Tabell 3. Exempel på metaforiska uttryck tillhörande SKRIVANDE ÄR HANTVERK	21
Tabell 4. Exempel på metaforiska uttryck tillhörande SKRIVANDE ÄR ARKEOLOGI	22
Tabell 5. Exempel på metaforiska uttryck tillhörande SKRIVANDE ÄR KROPP.....	23
Tabell 6. Exempel på metaforiska uttryck tillhörande SKRIVANDE ÄR BEHÅLLARE	25
Tabell 7. Exempel på metaforiska uttryck tillhörande SKRIVANDE ÄR KONSTRUKTION	26
Tabell 8. Övriga domäner.....	27

1. Inledning

Metaforer och skrivande har två saker gemensamt – båda rör sig mellan det mycket abstrakta och mycket konkreta och båda står i fokus för den studie som den här uppsatsen avser att beskriva. När man skriver omvandlar man mentala processer och tankar till faktiska bokstäver och ord och när man använder sig av metaforer har det abstrakta i stället blivit mer konkret genom en betydelseöverföring.

En metafor kan förklaras som ett bildligt uttryck där betydelse från ett område, källdomänen, har överförts till ett annat område, måldomänen. Metaforer beskriver således någonting i termer av någonting annat (Boréus & Seiler Brylla 2018:314). Den här processen kan skrivas ut enligt principen MÅLDOMÄN ÄR KÄLLDOMÄN och med ett exempel från den här studien kan det se ut på följande sätt: SKRIVANDE ÄR RÖRELSE.

En person som skriver möter oundvikligen metaforer. Detta oavsett om det är i rollen som student, språkkonsult, författare, poet eller kanske forskare. Metaforer fungerar som mer än bara stilfigurer i texter. De är bärare av föreställningar om vår omvärld och kan säga något om hur vi ser på skrivande, och möjligen även sättet vi skriver på. För en språkkonsult är det särskilt relevant att veta vilka metaforer som används för att beskriva skrivande för att kunna förstå och kommunicera om skrivande på ett relevant och tydligt sätt. I den här studien vill jag därför undersöka hur man skriver om skrivande genom metaforer.

2. Syfte och forskningsfrågor

Syftet med den här studien är att ta reda på hur skrivande och skrivprocessen skildras genom metaforer i litteratur som handlar om skrivande. Detta görs genom följande forskningsfrågor:

- Vilka metaforer används när man skriver om skrivande? Finns det några mönster i användandet och i så fall vilka?
- Finns det skillnader i vilka metaforer som används i litteratur om skönlitterärt skrivande respektive brukstextskrivande? Om ja, hur ser dessa skillnader ut?

3. Teori

Det här avsnittet inleds med en presentation av den kognitiva metafor teorin. Därefter presenteras och problematiseras hur man kan dela in metaforer i kategorier.

3.1 Metafor teori

Metaforer kan analyseras från många olika perspektiv – retoriskt, funktionellt eller som del av den kognitiva metafor teorin. Förgrundsgestalterna inom den kognitiva metafor teorin Lakoff och Johnson (2003:3) beskriver i *Metaphors we live by* att metaforer inte bara är en del av språket, utan också en del av vår tankevärld och något som är grundläggande för hur vi uppfattar världen, vår omgivning och oss själva. Ett metaforiskt uttryck som ”att vara värd någons tid” kan med det resonemanget exempelvis härledas till en så kallad konceptuell metafor i form av TID ÄR PENGAR, vilket vittar om uppfattningen av tid som något som dels har ett värde, dels är en ändlig resurs (Lakoff & Johnson 2003:7–8). Som exemplet också visar står metaforer således sällan för sig själva, utan bygger på och krockar i andra närliggande metaforer och kan därmed beskrivas som delar av ett större och inneboende konceptuellt språkssystem (Lakoff & Johnson 2003:6). Att metaforer fungerar som språkliga uttryck bygger på att de finns representerade i dessa konceptuella system.

Ett annat sätt att visa metaforers systematik och tematik på är att dela in metaforer i de tre nivåerna generell konceptuell metafor, specifik konceptuell metafor och metaforiskt uttryck (Koller 2004b refererad i Koller 2020:80). Med inspiration från ett exempel som återfinns i Lakoff och Johnson (2003:46) skulle det kunna se ut såhär:

Figur 1. Relationen mellan generell konceptuell metafor, specifik konceptuell metafor och metaforiskt uttryck.

Koller (2020:76) beskriver, i likhet med Lakoff och Johnson (2003), att metaforer hör samman med våra tankar och vår vardag och att flera metaforiska uttryck kan vara sprungna ur samma konceptuella metafor. Till exempel kan uttryck som ”livets början” och ”jag närmar mig 80-års åldern” placeras under LIVET ÄR EN RESA. Med hänvisning till Jäkel (2002) listar Koller (2020:79–81) även några kännetecken som metaforer anses ha inom den kognitiva metafor teorin och menar att metaforer

- är systematiska
- används selektivt
- är kontextberoende
- används i det vardagliga språket
- bygger på en överföring från källdomän till måldomän, men inte tvärt om
- bygger på att endast strukturer från källdomänen som har någon form av motsvarighet i måldomären överförs.

3.2 Kategorisering av metaforer

Metaforer kan enligt Lakoff och Johnson (2003) delas in i tre olika kategorier baserat på vilken betydelseöverföring som sker. Den huvudsakliga kategorin är strukturell metafor och innebär kortfattat att en hel sammanhängande struktur hämtas från källdomänen och appliceras på måldomänen som i exempelvis den tidigare nämnda TID ÄR PENGAR-metaforen (Lakoff & Johnson 2003:14). Den andra kategorin, orienterande metaforer, drar nytta av våra upplevelser och erfarenheter av det rumsliga och fysiska och benämner det som hämtas från källdomänen i termer av något spatialt i måldomänen, så som att BRA ÄR UPP och DÅLIGT ÄR NER (Lakoff & Johnson 2003:14, 16). I den tredje kategorin, ontologiska metaforer, används konkreta objekt från källdomänen för att uttrycka abstrakta och komplexa företeelser som till exempel händelser, aktiviteter och känslor som finns i måldomänen och ett exempel är HJÄRNAN/SINNET ÄR EN MASKIN (Lakoff & Johnson 2003:25, 27). Ontologiska metaforer gör det möjligt för oss att referera till, kategorisera, gruppera, kvantifiera och resonera om det som annars hade varit svårt att beröra (Lakoff & Johnson 2003:25). Som underkategori till ontologiska metaforer finns även ”container metaphors” (behållare-metaforer). De uttrycker att något, till exempel våra kroppar, rummen vi vistas i eller objekt och företeelser i vår närhet, är behållare med en insida och en utsida och något som man kan befinna sig i eller vara utanför (Lakoff & Johnson 2003:29).

Det bör dock nämnas att Lakoff och Johnson (2003:264) i den epilög som tillhör den senaste utgåvan av *Metaphors we live by* nyanserar beskrivningen av att metaforer kan delas in i de tre kategorierna beskrivna ovan. Faktum är att det går att argumentera för att de flesta metaforer kan platsa i alla tre kategorier och att den initiala indelningen kan anses konstgjord och för långt ifrån hur metaforbruket faktiskt ser ut i praktiken, där metaforer snarare går in i varandra (Lakoff & Johnson 2003:264). I min studie kommer jag därför i regel inte dela in de

identifierade metaforerna i dessa tre kategorier, utan jag fokuserar i stället på vilka källomäner metaforerna är sprungna ur. Jag anser dock att en redogörelse för kategorierna är nödvändig eftersom de utgör centrala tankar i den ursprungliga kognitiva metafor-teorin och ger en grundläggande uppfattning om hur teorin är konstruerad.

4. Tidigare forskning

I det här avsnittet presenteras tidigare forskning som har undersökt metaforer i bloggar om cancersjukdom, i erotiska noveller och i läromedel. Även forskning om metaforer i relation till skrivande samt vad skrivhandböcker är och hur de har förändrats över tid tas upp.

4.1 Forskning om metaforer

Metaforer kan undersökas inom ramen för många olika fält. Gustafsson, Hommerberg och Sandgren (2019) har tittat på hur bloggare med cancer använder metaforer för att beskriva sin upplevelse av sjukdomen. De identifierar teman i bloggarnas metaforanvändning och beskriver hur metaforerna kan fungera meningsskapande och som verktyg för att hantera det man är med om (Gustafsson m.fl. 2019:269). Cancer beskrivs utifrån flera domäner, men de tre vanligaste är kamp, resa och fångenskap. Kampmetaforer kan uttrycka att sjukdomen eller negativa tankar kring sjukdomen är en fiende (Gustafsson m.fl. 2019:270). Resemetaforer kan gestalta både sjukdomen och behandlingen som en resa, men också sjukdomen som en paus från den verkliga resan som är livet (Gustafsson m.fl. 2019:271–272). Metaforer för fångenskap kan uttrycka kontrollförlust och känslan av att genom sjukdomen vara inspärrad (Gustafsson m.fl. 2019:272–273).

Metaforer på andra teman återfinns i exempelvis Willdals (2018) kandidatuppsats om konceptuella metaforer i erotiska noveller. Med hjälp av (en bitvis modifierad) MIP (se 6.1) som metod identifierar Willdal (2018:47) metaforer som till exempel SEXUELL ÅTRÅ ÄR HETTA; EN FYSISK KRAFT; DJUR; MASKIN och SEXUELL ÅTRÅ PÅVERKAR MEDVETANDET, vilka hon också påpekar har identifierats i andra tidigare studier. SEXUELL ÅTRÅ ÄR RÖRELSE och ORGASM ÄR EN RESA är andra exempel på metaforer som Willdal (2018:47) funnit.

4.2 Forskning om skrivhandböcker och metaforer om skrivande

Vad gäller forskning om skrivhandböcker som genre finns Pulls (2019) avhandling som undersöker konstruktioner av skrivande och skrivande subjekt i skrivhandböcker över tid. I studien beskrivs skrivhandböcker för skönlitterärt skrivande som pedagogiska texter och gemensamt för handböckerna är att de försöker besvara frågor om hur man förbättrar sitt skrivande och vad som är syftet med att skriva (2019:3). Definitionen av skrivhandbok som Pulls (2019:7) använt sig av är att boken riktar sig till en blivande skribent och ger råd, tips eller information om skrivande. Vidare är det karaktäristiskt att skrivhandboken inleds med

ett resonemang om skrivande och sedan går vidare till att förmedla råd, övningar och information om berättarteknik (Pulls 2019:9). Någon motsvarande undersökning av skrivhandböcker som handlar om brukstextskrivande, har jag inte funnit inom ramen för det här arbetet och det är därför svårt att säga huruvida dessa karaktärsdrag återfinns i en sådan kontext.

Pulls (2019) redogör även för innehållet i skrivhandböckerna från 80-talet och framåt och fångar därmed hur vår syn på skrivande som syssla har förändrats. Skrivandet sågs initialt som en plikt gentemot samhället och något som kan förändra det till det bättre, till att därefter ses som något glädjefyllt, lekfullt och med ett egenvärde (Pulls 2019:133). Sedan kom skrivandet mer att handla om den som skriver och skrivandet som en väg till utveckling och idag ligger fokus snarare på skrivandet som en färdig och säljbar produkt i form av en bok (Pulls 2019:134). Sammanfattat kan utvecklingen beskrivas som att "[s]krivandet är ett sätt att förändra, men vad som ska förändras beror av årtionde: samhället eller individens plats i det." (Pulls 2019:134). Denna utveckling till trots poängteras dock att de skrivhandböcker som undersökts samtidigt är mycket lika varandra sett till hur de gestaltar vem den som skriver är och vad skrivande är (Pulls 2019:212).

Eubanks (2010) skriver också om vad skrivande är, men utifrån vad det kan/ska göra baserat på bildspråk så som metaforer och metonymier. Han menar att det är av stor vikt att fundera över kopplingen mellan bildspråk och våra tankar för att kunna förstå vår bild av vad skrivande och författare är och hur skrivande faktiskt påverkar våra liv (Eubanks 2010:13). Metaforer berättar om det som människor vanligen tror att skrivande är och de kan både användas omedvetet och medvetet (Eubanks. 2010:23). Utifrån ett flertal refererade tidigare studier på temat metaforer och skrivande tar Eubanks (2010:16–17) upp metaforer hämtade från bland andra domänerna röst, resa, konst, geografi och musik. Det bör dock sägas att han till viss del ställer sig kritisk till dessa, i synnerhet musikdomänen, eftersom det är en sak att identifiera en användbar metafor utifrån en särskild domän, men en annan att faktiskt lyckas beskriva det komplexa system som metaforen är en del av (Eubanks 2010:17). En annan mycket etablerad och viktig metafor för att beskriva skrivande är "the conduit metaphor" (ledningsmetaforen) som gestaltar att språk innehåller och rymmer mening och att denna kan paketeras och sändas mellan skribent och mottagare via en "ledning" (Eubanks 2010:142).

4.3 Forskning om metaforer i läromedel

Att undersöka metaforers roll i undervisningen är inte särskilt ovanligt och det har gjorts i flera studier. Ofta handlar det om att man vill få svar på hur metaforens bildliga natur kan påverka hur elever tar till sig det innehåll de förväntas lära sig. Trots att jag i min studie inte undersöker metaforer ur ett pedagogiskt perspektiv utgörs mitt material ändå av kurslitteratur, det vill säga läromedel, på universitetsutbildningar. Därför följer här en genomgång av hur metaforer används i just läromedel.

Beger och Jäkel (2015) har undersökt vilken roll de metaforer som lärare använder sig av under naturvetenskapliga föreläsningar för collegestudenter har i undervisningen. Det framkommer bland annat att en medveten metaforanvändning kan hjälpa studenter att förstå vetenskapliga koncept eftersom redan tillskansad kunskap då kan appliceras på ny kunskap (Beger & Jäkel 2015:107). Men det finns samtidigt en risk för missförstånd eftersom metaforerna kan uppfattas olika av olika studenter då deras förförståelse av och uppfattningar om käll- och måldomän skiljer sig åt (Beger & Jäkel 2015:108).

Goschler (2019), som har undersökt metaforer i läromedel som används i kemi- och historieundervisning, redogör för ett liknande resultat. Inom utbildning har metaforer dels funktionen att de konkretiserar, dels en strategisk pedagogisk funktion som innebär att ny information kopplas samman med redan befintlig genom betydelseöverföring (Goschler 2019:80). Men metaforer presenteras alltså här, precis som hos Beget och Jäkel (2015), även som något som ibland kan göra det svårt för studenter att förstå en text. Studenter riskerar att tolka metaforerna bokstavligt, blanda ihop metaforer sprungna ur samma källomän samt inte inse att metaforer används selektivt och lyfter fram vissa aspekter av ett ämne på bekostnad av andra (Goschler 2019:80). Undersökningen visar att metaforerna som används i historietexterna är konventionaliserade, det vill säga mycket vanliga i allmänspråket, medan metaforerna i kemitexterna är betydligt mer sammankopplade med det naturvetenskapliga fältet och utgår från dess terminologi (Goschler 2019:90). Historiemetaforerna är ofta av berättande karaktär och baseras på grundläggande konceptuella metaforer så som FRAMSTEG ÄR RÖRELSE och HISTORIA ÄR EN VÄG/EN RESA och mer orienterande metaforer som DOMINANS ÄR UPP, UNDERKASTELSE ÄR NER och UTVECKLING ÄR FRAM/FRAMÅTRÖRELSE (Goschler 2019:89).

Thulin (2020) har i sin kandidatuppsats undersökt bildspråk (liknelser, metaforer och föreställningsmodeller) i läromedel som används i fysikundervisningen på högstadiet. Liknelser är den vanligaste typen av bildspråk i läromedlen och de tre formerna de har är att någots utseende (måldomänen) beskrivs se ut som något annat (källdomänen), något (måldomänen) används som eller till något (källdomänen) och en slags övrigt-kategori kallad äkta liknelser (Thulin 2020:16). De vanligaste metaforerna i läromedlen är SOLSYSTEMET ÄR VÅRT HEM, JORDEN ÄR EN FARKOST och HIMLAKROPPAR ÄR LEVANDE VARELSER och ett mönster som återkommer bland metaforerna är att de förekommer i kluster och bygger på varandra (Thulin 2020:17).

5. Material

I det här avsnittet presenteras hur studiens material har samlats in, vad materialet består av och vilka avgränsningar av materialet som har gjorts.

5.1 Materialinsamling

För att få fram materialet till studien gick jag igenom utbudet av skrivkurser på grundnivå på de fem svenska universiteten med flest sökande till höstterminen 2023 (Universitets- och högskolerådet 2023:10). Jag sammanställde sedan litteraturen som förekom på litteraturlistorna för dessa kurser och valde ut de fyra skrivhandböcker som finns på flest bibliotek i Sverige för analys (se Bilaga 1). Nedan följer en redogörelse av dessa.

5.2 Studiens material

Följande skrivhandböcker utgör studiens material:

- *Kreativt skrivande: grundbok i litterärt skapande* (Granwald 2019). Boken beskrivs som den första läroboken i litterärt skapande att använda inom högre utbildning. Den avhandlar bland annat hur man skriver prosa, hur man samtalar om text och hur den kreativa skrivprocessen kan se ut. I studien har jag analyserat kapitel 1 (s. 15–39), vilket motsvarar ca 8100 ord¹.
- *Att skriva: en hantverkares memoarer* (King 2022). Boken handlar om skönlitterärt skrivande och är dels Stephen Kings memoarer, dels en handbok i att skriva. Jag har fokuserat på delarna om skrivandet och valt ut kapitel 4, 5 och 9 (s. 151–167, s. 189–194), vilka motsvarar ca 7700 ord.
- *Skriva för att lära: skrivande i högre utbildning* (Dysthe, Hertzberg och Løkensgard Hoel 2011). Boken beskriver hur skrivande kan vara ett redskap för lärande och tankeutveckling och fokus ligger på brukstextsskrivande. I min studie har jag fokuserat på kapitel 3 (s. 39–59) eftersom det handlar särskilt om skrivprocessen. Antalet ord är ca 7500.
- *Akademisk skribent: om att utveckla sitt vetenskapliga skrivande* (Augustsson 2018). Boken riktar sig till personer som ska redovisa resultat från undersökningar i form av en akademisk text. Skrivprocessen som tema löper genom hela boken och jag har därför valt ut delar av kapitel 4 (s. 71–96) för analys, vilket motsvarar ca 7500 ord.

¹ Antalet ord har tagits fram genom att jag räknat ut medelvärdet för antalet ord på två slumpmässigt valda sidor och sedan multiplicerat med antalet helsidor. Det totala antalet ord är ca 30 600.

I fortsättningen kommer samtliga skrivhandböcker benämnas i sin kortform, det vill säga som *Kreativt skrivande*, *Att skriva*, *Skriva för att lära* och *Akademisk skribent* och utan utgivningsår, för att undvika onödiga upprepningar.

Eftersom alla skrivhandböcker har olika disposition och innehåll har jag avgränsat mig till att, för samstämmighet, endast analysera de delar som uttryckligen behandlar skrivprocessen. Där sådant innehåll finns med i flera kapitel eller där det enskilda kapitlet är för omfattande i relation till motsvarande kapitel i de andra böckerna analyseras de delar som fokuserar på skrivprocessen mest. I de fall där en skrivhandbok har utgivits mer än en gång har jag analyserat den senaste utgåvan. Det bör också nämnas att två av böckerna, *Att skriva* och *Skriva för att lära*, inte ursprungligen är skrivna på svenska och de metaforer som analyseras från dessa är alltså översatta från engelska respektive norska. Att även översatta böcker tagits med i studien motiveras av deras stora spridning på landets bibliotek – de är för vanligt förekommande för att kunna bortses från. Hur detta val eventuellt påverkar studien tas upp i diskussionen under 8.2.

6. Metod

Följande avsnitt beskriver studiens metod. Först redogörs för hur metaforerna i skrivhandböckerna har identifierats och därefter förklaras hur de identifierade metaforerna analyserades.

6.1 Metaforidentifikation

För att identifiera metaforer i skrivhandböckerna har jag framför allt använt mig av metoden ”metaphor identification procedure” (MIP) utformad av Pragglejaz Group. Övergripande innebär metoden att man systematiskt undersöker huruvida varje lexikal enhet i en text används metaforiskt eller ej (Pragglejaz Group 2007:2). En lexikal enhet är i det här fallet varje enskilt ord, med vissa undantag för flerordsuttryck som till exempel fullständiga namn och partikelverb (Pragglejaz Group 2007:4). Metoden är uppdelad i fyra steg (Pragglejaz Group 2007:3), där det första innebär att jag läste det utvalda materialet i sin helhet för att skapa mig en övergripande uppfattning om dess innehåll och betydelse. Därefter markerade jag de lexikala enheterna i respektive text. I likhet med Willdal (2018) valde jag att avgränsa mig till att endast markera de lexikala enheter som senare skulle vara föremål för analysen, vilket i mitt fall var de som kunde relateras till skrivande och skrivprocessen. ”Utvikningar” i form av personliga anekdoter, metatext och återberättande av innehåll i andra verk är exempel på sådant som inte markerades. Jag markerade inte heller lexikala enheter på engelska.

Sedan undersökte jag om de lexikala enheterna hade en annan kontextuell betydelse än den mest grundläggande, det vill säga en betydelse som var beroende av sammanhanget, eller om de hade samma betydelse som den mest grundläggande. Med mest grundläggande avses här den huvudbetydelse som finns angiven för den lexikala enheten (ordet) i en ordbok, vilken också står först och är mest konkret. Jag tittade också på om det hade skett en överföring från den grundläggande betydelsen till den konceptuella, vilket är ett kriterium för metafor-klassificeringen. Jag använde mig av *Svensk ordbok* (2021) eftersom den beskriver vad dess uppslagsord betyder och hur de används. Dessutom finns specialbetydelser angivna och i fall där dessa är bildliga står det utskrivet, vilket var behjälpligt under metaforidentifieringen eftersom en bildlig specialbetydelse oftast innebar att det rörde sig om en metafor. Vid enstaka tillfällen, till exempel för att identifiera partikelverb, har jag också använt mig av *Svenskt språkbruk* (2015) som är en förteckning över konstruktioner och fraser. Som ett sista steg kategoriserade jag de lexikala enheterna som metaforiska eller inte. Om en lexikal enhet

inte hade samma betydelse som i ordboken och om en överföring hade skett kategoriserades den som metaforisk, medan en som hade en ordboksnära och grundläggande betydelse inte gjorde det. Mer konkret gjordes noteringar om identifierade metaforer i ett Excel-dokument för alla texter. Jag antecknade meningen där den metaforiska lexikala enheten ingick i sin helhet och sidnummer samt markerade vilket eller vilka ord som var metaforiska.

Pragglejaz Group (2007:1) lyfter själva att en nackdel med MIP som metod är dess ofrånkomliga subjektivitet. För trots att MIP kom till som en lösning på metaforanalysens problem med att varje forskares intuition är vad som i många fall styr huruvida ett ord eller uttryck kategoriseras som metaforiskt eller inte kvarstår att MIP som metod till viss del är subjektiv (Pragglejaz Group 2007:1–2). Att använda sig av MIP innebär att göra ständiga val kopplade till språkets struktur och betydelse. Valen är färgade av utförarens uppfattningar om både lingvistiska och kognitiva aspekter av språk och kan således aldrig vara ”teori-neutrala” (Pragglejaz Group 2007:23). Exempelvis synen på den diskurs som texten är en del av, val av ordbok och definitionen av vad en metafor är kan skilja sig åt beroende på vem som utför analysen (Pragglejaz Group 2007:23, 25). Om den kontextuella betydelsen av ett uttryck är metaforiskt eller inte är alltså i slutändan ett subjektivt beslut fattat av den som genomför MIP. Idealiskt sett hade flera uttolkare utfört samma identifieringsprocess för att minska subjektiviteten, men det var inte möjligt inom ramen för den här studien. Som ett led i att försöka minska sådana tendenser har jag dock gått igenom de fyra skrivhandböckerna två gånger vardera och identifierat metaforer. Detta för att åtminstone minimera risken att missa potentiella metaforer eller feltolka metaforernas betydelse.

6.2 Metaforanalys

Som nästa steg av min metod gick jag systematiskt igenom de identifierade metaforerna och kategoriserade dem efter vilka källdomäner de hade hämtat sin betydelse från. Först gjorde jag en grovindelning efter mer övergripande domäner och undersökte därefter om det fanns några mer specifika domäner inom den övergripande och kategoriserade metaforer även i dessa. Inför resultatframställningen skapade jag metaforformler enligt SKRIVANDE ÄR X, där ”X” motsvarar de olika källdomänerna. Jag räknade även antalet meningar innehållande en eller flera metaforer, hur många meningar varje domän förekom i och antalet domäner totalt.

7. Resultat

Det här avsnittet redovisar studiens resultat och inleds med en presentation av förekomsten av metaforer generellt i skrivhandböckerna. Därefter presenteras vilka domäner med tillhörande metaforiska uttryck som förekommer. Sedan görs en jämförelse mellan metaforanvändningen i skrivhandböckerna om skönlitterärt skrivande och i skrivhandböckerna om brukstexts–skrivande. Slutligen presenteras även de liknelser som identifierats och hur de påverkar metaforanvändningen.

7.1 Förekomst av metaforer generellt

Inledningsvis kan det konstateras att det finns metaforer om skrivande i alla de fyra skrivhandböcker som har undersökts. Hur de används och vilka domäner de är hämtade från ser dock lite olika ut. Generella mönster är att metaforer både kan förekomma ensamma i en grafisk mening och tillsammans med andra metaforer – ibland är meningen som helhet metaforisk. På samma sätt kan en mening som ger uttryck för något metaforiskt förekomma både ensam och i kluster med flera metaforiska meningar i rad. En tendens som blev synlig i analysen var att handböckerna *Akademisk skribent* och *Skriva för att lära* innehöll färre metaforer i kluster, både inom och mellan meningarna, än *Kreativt skrivande* och *Att skriva*. Det vittnar om att metaforerna som används i relation till skönlitterärt skrivande är mer omfattande och bygger mer på varandra och att de metaforer som används i relation till brukstextskrivande står mer för sig själva.

Vad gäller antalet metaforer och frekvens i metaforanvändningen är det inte helt lätt att ange några illustrerande siffror. Detta eftersom, som nämnts ovan, omfånget på metaforerna kan bestå av allt från ett ord till en hel mening. Vad som dock kan ge ett hum om kvantitet är antalet meningar där metaforer (en eller flera) förekommer och antalet domäner som finns i det utvalda materialet från varje skrivhandbok. I tabell 1 illustreras detta och som synes innehåller *Kreativt skrivande* flest metaforiska meningar (129 stycken). *Akademisk skribent* och *Skriva för att lära* innehåller nästan lika många metaforiska meningar som varandra och *Att skriva* står för det lägsta antalet. Vad det kan bero på diskuteras under 8.2. Vad gäller antalet olika källdomäner är det mer jämnt skrivhandböckerna emellan, men *Kreativt skrivande* har flest sådana även där. Vilka domäner det rör sig om redovisas i tabell 2–7.

Tabell 1. Antal meningar med en eller flera metaforer och antal källdomäner per skrivhandbok

Skrivhandböcker	Antal meningar med metafor(er)	Antal källdomäner
<i>Kreativt skrivande</i>	129	21
<i>Att skriva</i>	83	18
<i>Skriva för att lära</i>	99	19
<i>Akademisk skribent</i>	95	15

Det finns också en viss spridning i hur konventionaliserade eller vanliga metaforerna som används är. Handböckerna *Kreativt skrivande* och *Att skriva* med inriktning mot skönlitterärt skrivande har en högre frekvens av mer ovanliga och unika metaforer och i *Akademisk skribent* och *Att skriva för att lära* använder sig författarna av fler konventionaliserade metaforer. Några enstaka metaforer i respektive skrivhandbok var också sådana som i andra sammanhang hade lästs som idiomatiska uttryck, så som ”i vått och torrt” (*Att skriva*, s. 151), ”många strängar på din lyra” (*Kreativt skrivande*, s. 35) och ”en röd tråd” (*Skriva för att lära*, s. 43). Det ligger dock som bekant i idiomatiska uttrycks natur att de inte tolkas bokstavligt utan med en överförd betydelse, vilket medför att de i den här studien räknats som metaforiska.

7.2 Domäner

I tabellerna nedan har jag plockat ut och listat exempel på metaforiska uttryck från de fem källdomänerna som flest metaforer utgår från i de fyra skrivhandböckerna. Resterande metaforer listas i tabell 8, dock utan metaforiska uttryck som exempel. Tabellerna är inte fullständiga i den mening att samtliga metaforiska uttryck från varje domän finns med. Jag har i stället valt ut de mest illustrerande metaforerna (markerade med **fetstil**) som reflekterar hur skrivande i skrivhandböckerna gestaltas i stort. I de fall då en källdomän saknas i en skrivhandbok har detta markerats med ett ”x”. Antalet meningar som de fem vanligaste källdomänerna förekommer i redovisas i Bilaga 2. Som tidigare nämnts kan det dock vara svårt att genom kvantifiering skapa en rättvis bild av metaforanvändandet i skrivhandböckerna och siffrorna bör därför tolkas med viss försiktighet.

För att på ett så tydligt sätt som möjligt illustrera hur metaforerna är hierarkiska och hänger samman presenteras metaforerna enligt principen MÅLDOMÄN ÄR KÄLLDOMÄN, där ”skrivande” alltid är måldomänen – det vill säga det som gestaltas i termer av någonting annat. Skrivande omfattar här även ”skrivprocessen” och i vissa särskilda fall andra

närsliggande begrepp som ”berättelser”, ”författare” eller ”skribenter”. De metaforiska uttrycken som fungerar som exempel är alltså alla relaterade till skrivande, men på något olika sätt. För att visa relationen mellan metaforerna använder jag mig av Kollers (2004b refererad i Koller 2020:80) indelning i generella konceptuella metaforer, specifika konceptuella metaforer och metaforiska uttryck.

7.2.1 SKRIVANDE ÄR RÖRELSE

En mycket vanlig källdomän som många metaforer är sprungna ur är rörelsedomänen. Metaforer baserade på den finns i stor utsträckning i alla fyra skrivhandböcker och metaforerna är dessutom förhållandevis varierade. I *Kreativt skrivande* är det den tveklöst vanligaste och mest utbredda domänen. I resterande tre handböcker förekommer den ungefär lika många gånger. Generellt kan sägas att rörelsemetaforer uttrycker skrivande i termer av att färdas framåt och röra sig längs med något linjärt med ett tydligt mål, men där ”tillbakahopp” är möjligt. Detta skildras både mer och mindre konkret. Den generella konceptuella metaforen för den här domänen är SKRIVANDE ÄR RÖRELSE och de främsta specifika konceptuella metaforerna underordnade denna är SKRIVANDE ÄR EN RESA, SKRIVANDE ÄR ATT KÖRA och SKRIVANDE ÄR FÖRFLYTTNING.

Tabell 2. Exempel på metaforiska uttryck tillhörande SKRIVANDE ÄR RÖRELSE

Skrivhandböcker	SKRIVANDE ÄR EN RESA	SKRIVANDE ÄR ATT KÖRA	SKRIVANDE ÄR FÖRFLYTTNING
<i>Kreativt skrivande</i>	Det är en omtumlande resa som du är på väg att ge dig ut på . (s. 38)	När jag kör fast vid tangentbordet brukar jag plocka fram den (...). (s. 15)	Under arbetet med ett bokmanus hoppas du fram och tillbaka mellan olika stadier/faser. (s. 16)
	En resa med berg och dalar . (s. 38)	Men faran med det är att du bromsar upp dig för mycket (...). (s. 24)	Perioder där skrivandet går långsamt framåt . (s. 21)
	Med tröga uppförsbackar och skrattjysande nedförsåk . (s. 38)	Jag har själv samma längtan och drivkraft . (s. 29)	Försök att skriva framåt snarare än att hela tiden stanna upp för att tänka, analysera, pillra med språket. (s. 24)
	En resa med tusentals vägval . (s. 38)	Men i själva verket kan faktiskt det kritiska tänkandet i sig vara en motor för kreativiteten. (s. 38)	Kanske är det på grund av att vi ser på skrivandet som något som ska leda fram till något. (s. 26)
	En resa där du ritar kartan efterhand . (s. 38)		
	En resa inåt och utåt . (s. 38)		

<i>Att skriva</i>	Men vilka friheter du än tar dig kommer du förr eller senare till den punkt då du måste granska vad du skrivit och hur bra det blev. (s. 190)	Alla berättelser tar ju förr eller senare vägen någonstans. (s. 159) Börja med den historien utan att först konstruera en intrig – låt själva situationen och det oväntade bytet av roller driva dig framåt . (s. 167)	Att härma någons stil är en sak och ett hederligt sätt att inleda sin litterära bana (...) men man kan inte härma hur en viss författare närmar sig en viss genre, hur enkelt det färdiga resultatet än kan se ut. (s. 154) Jag stannade aldrig upp medan jag skrev och tänkte (...). (s. 193)
<i>Skriva för att lära</i>	Du kan till exempel utgå från ett citat och skriva ner vilka tankar som det ger upphov till. (s. 47) Använd texten som utgångspunkt för ett nytt snabbskrivande. (s. 49)	Många studenter kör fast när de ska skriva en uppsats (...). (s. 43) Men undersökningar av studenters och forskares skrivprocesser har visat att det finns olika vägar att nå samma mål (...). (s. 47)	Som skribent rör du dig fram och tillbaka mellan de olika faserna (...). (s. 40) Det vi menar är snarare att skrivandet innebär en ständig pendling mellan att vara kreativ och att vara kritisk till det man själv skriver. (s. 44) Till att bli; explicit, så att du får med dig läsaren genom texten (s. 53)
<i>Akademisk skribent</i>	Utgångspunkten för en argumentation är vanligen en fråga utan uppenbart svar. (s. 78)	Som riktmärke på lämplig omfattning (...). (s. 77)	Därmed tar skribenten första steget till delaktighet i en intellektuell dialog med andra intresserade. (s. 84) Det andra steget är att bestämma vilka delar av textens som a) leder in läsaren till kärnan, b) utgör dess kärna och c) leder ut läsaren ur kärnan. (s. 88)

Tabell 2 innehåller ett urval av metaforiska uttryck som kan härledas till rörelsedomänen. De skildrar skrivande och skrivprocessen utifrån att resa, att köra (ett fordon) och förflyttning. Den konceptuella metaforen SKRIVANDE ÄR EN RESA gestaltar i samtliga handböcker att olika delar av skrivandet har en *utgångspunkt*. Särskilt bärande är resemetaforen i *Kreativt skrivande* där hela det avslutande stycket (s. 38) i det analyserade materialet är metaforiskt och ordagrant ger uttryck för skrivandet som en resa. Resan rör sig dessutom i olika miljöer, både abstrakta och konkreta. SKRIVANDE ÄR ATT KÖRA beskriver både författaren och skrivprocessen som ett fordon som färdas och som bland annat kan *köra fast* och *driva dig framåt*. Inom SKRIVANDE ÄR FÖRFLYTTNING finns också metaforer om att skrivandet rör sig framåt, men skrivande innebär också att ibland behöva *pendla* eller *röra sig fram och tillbaka* i sin skrivprocess.

7.2.2 SKRIVANDE ÄR HANTVERK

Beskrivningar av skrivande som ett hantverk och en skapandeprocess förekommer i ungefär lika stor utsträckning i samtliga skrivhandböcker, men allra vanligast är de i *Att skriva* och *Akademisk skribent*. De flesta av metaforerna har kategoriserats under den generella konceptuella metaforen SKRIVANDE ÄR HANTVERK och några enstaka har kategoriserats under de specifika konceptuella metaforerna SKRIVANDE ÄR KONST och SKRIVANDE ÄR MUSIK/TEATER. Värt att nämna, trots att det egentligen inte framkommit av MIP, är att *Att skriva* faktiskt har undertiteln ”en hantverkares memoarer”, vilket vittnar om författarens syn på sig själv som just hantverkare i relation till skrivandet.

Tabell 3. Exempel på metaforiska uttryck tillhörande SKRIVANDE ÄR HANTVERK

<i>Skrivhandböcker</i>	SKRIVANDE ÄR HANTVERK	SKRIVANDE ÄR KONST	SKRIVANDE ÄR MUSIK/TEATER
<i>Kreativt skrivande</i>	<p>Det blev ett råmanus som jag kunde börja bearbeta (...). (s. 22)</p> <p>Du kan ändra, du kan finslipa och förbättra (...). (s. 27)</p>	<p>Det finns en hel gråskala av nyanser. (s. 21)</p> <p>Att skrivande är något som det finns regler och ramar för (...). (s. 28)</p> <p>Försök måla av platsen med ord. (s. 35)</p>	<p>Låt oss säga att du har en talang för att skriva vackra, lyriskt klingande minnesbilder. (s. 34)</p> <p>Du behöver många strängar på din lyra för att klinga till fullo. (s. 35)</p>
<i>Att skriva</i>	<p>Fiktion handlar om att hitta sanningen inuti berättelsens väv av lögner (...). (s. 153)</p> <p>Man har en andra manusversion just för att man ska kunna använda sådana berättartekniska verktyg. (s. 191)</p> <p>Symbolik (och andra utsmyckningar) tjänar dock ett syfte – det handlar om mer än förkromade detaljer. (s. 194)</p> <p>(...) skapa ett mer helgjutet och tillfredsställande litterärt verk. (s. 194)</p>	<p>Det finns också en massa ornament och utsmyckningar (...) som du kommer att möta och ibland tröttna på under skrivarkurser och i olika handböcker. (s. 189)</p>	<p>(...) lade jag märke till vilken roll blod spelade på tre avgörande punkter i historien. (s. 192)</p> <p>Naturligtvis är det vanligt med blod i nästan alla skräckhistorier: det är standardrekvisita. (s. 193)</p>
<i>Skriva för att lära</i>	<p>Samtidigt som du finputsar formuleringar utformar du också innehållet. (s. 40)</p> <p>Meningsbyggnad och hur texter fogas samman. (s. 41)</p> <p>Skrivandet är ett tanke-redskap för dig själv. (s. 43)</p>	<p>Ibland får du skrivuppgifter där texten ska vara komprimerad och hålla sig inom en viss ram (...) (s. 58)</p>	<p>En förklaring kan vara att erfarna skribenter har en mer omfattande och nyanserad repertoar av genrer och språk. (s. 53)</p>

<p><i>Akademisk skribent</i></p>	<p>(...) dags att kritiskt och konstruktivt granska och putsa på framställningen. (s. 84)</p> <p>Det gör att man kan få hjälp med att fylla i, flytta, stryka, räta ut meningar, byta ut ord, rätta stavfel och finputs. (s. 85)</p> <p>Det finns skribenter som kopierar och klistrar in enskilda ord, hela meningar och ibland mindre stycken på olika ställen i den egna texten. (s. 94)</p>	<p>Revideringsfasen handlar om att med visst stöd från andra personer finputs texten så att läsaren kan förstå budskapet, och den komplexitet som ramar in det, på ett oproblematiskt sätt. (s. 71)</p> <p>Det är dock viktigt att tänka på att enbart använda synonymer till ett ord inom ramen för samma stycke och inte mellan olika stycken. (s. 94)</p>	<p>Det enda jag kan säga är att det känns orytmiskt eller ologiskt (...). (s. 90)</p>
----------------------------------	--	--	--

Tabell 3 visar metaforiska uttryck som är sprungna ur källdomänen hantverk, beskrivna i termer av just hantverk, men också de mer specifika domänerna konst, musik och teater. Att *slipa* och *puts* det man skriver är en vanlig metafor som finns med i alla fyra skrivhandböcker och visar hur man kan arbeta för att förbättra det man skrivit. I handböckerna som handlar om skönlitterärt skrivande finns konstmetaforer om att *måla* och *utsmycka* genom eller i sitt skrivande, medan det i handböckerna om brukstextsskrivande är vanligare med ett metaforiskt användande av *ram*. I vissa fall kan det vara svårt att skilja på om de metaforiska uttrycken syftar på skrivande eller texten. Så är det i fallet med *klingande* i tabell 3 där det egentligen är ”minnesbilder” i texten som klingar och inte skrivandet i sig. I de fall där gränsdragningen är svår att göra har jag i regel tagit med uttrycket som gällande även för skrivande.

Relaterat till framställningen av skrivande som ett hantverk finns också en särskild konceptuell metafor i *Att skriva* i form av SKRIVANDE ÄR ARKEOLOGI. Den har vissa likheter med hantverksmetaforer sett till fokuset på framställning och användandet av redskap och verktyg för detta, men då metaforen endast förekommer i en av skrivhandböckerna redovisas den separat i tabell 4. Arkeologidomänen förekommer första gången i form av ett flertal metaforiska uttryck efter varandra, för att sedan dyka upp lite här och var under kapitlets gång, också i kluster.

Tabell 4. Exempel på metaforiska uttryck tillhörande SKRIVANDE ÄR ARKEOLOGI

<i>Skrivhandbok</i>	SKRIVANDE ÄR ARKEOLOGI
<i>Att skriva</i>	Berättelser är reliker, delar ur en ännu oupptäckt värld som fanns där före oss. (s. 157)

	<p>Författarens uppgift är att använda redskapen ur sin verktyglåda för att få upp så mycket som möjligt ur marken i ett stycke. (s. 157)</p> <p>Ibland hittar du bara en liten fossil, som ett snäckskal – andra gånger hittar du något jättelikt, ett Tyrannosaurus rex-skelett med enorm bröstorg och en grinande tandrad. (s. 157)</p> <p>Ska man få upp merparten i ett stycke måste man lägga spaden åt sidan och använda mer varsamma instrument: gummiblåsan, tandpetaren och kanske en tandborste. (s. 158)</p> <p>Du ska med andra ord försöka gräva upp benen för att se hur de ser ut. (s. 165) (...) putsas den tills den [symboliken]blänker och sedan skära till den på samma vis som en juvelerare gör med en ädelsten. (s. 192)</p> <p>Men om du får syn på den [symboliken]– om den verkligen hör till det fossil du håller på att få fram ur marken – så kör hårt. (s. 194)</p>
--	---

I tabell 4 syns hur metaforer från arkeologdomänen i *Att skriva* beskriver berättelsen (och i vissa fall mer specifikt symbolik) som olika sorters *fossil* som behöver *grävas upp ur marken* med hjälp av olika *redskap* och *instrument*. Bilden som förmedlas är sammanfattat att berättelsen och innehållet ibland ligger dold för författaren och behöver upptäckas för att kunna användas i skrivandet.

7.2.3 SKRIVANDE ÄR KROPP

Att skriva om skrivande genom att använda sig av metaforiska uttryck relaterade till kroppen är ett grepp som förekommer i samtliga skrivhandböcker, men är vanligast i *Kreativt skrivande* och *Akademisk skribent* och görs genom den generella konceptuella metaforen SKRIVANDE ÄR KROPP och de specifika konceptuella metaforerna SKRIVANDE ÄR ATT GE LIV/DÖDA, ATT INTE SKRIVA ÄR SMÄRTA och SKRIVANDE ÄR SINNEN. Precis som för hantverksdomänen har vissa metaforiska uttryck placerats direkt under den generella konceptuella metaforen, medan andra, där det är möjligt, har placerats under de mer specifika.

Tabell 5. Exempel på metaforiska uttryck tillhörande SKRIVANDE ÄR KROPP

<i>Skrivhandböcker</i>	SKRIVANDE ÄR KROPP	SKRIVANDE ÄR ATT GE LIV/DÖDA	ATT INTE SKRIVA ÄR SMÄRTA	SKRIVANDE ÄR SINNEN
<i>Kreativt skrivande</i>	Vi är tungandade, andfådda , trötta på eländet, men gnager vidare, stretar på och plötsligt lossnar det. (s. 23)	(...) döda darlingar. (s. 25) Texten är död . (s. 29) (...) vilket beskriver hur inspirationen ger liv åt något genom [sic!] andas in liv, syre och ande i det . (s. 36)	Att inte skriva är en molande pina som är svår att beskriva eftersom den härrör ur ett inre ungefär som fantomsmärtan ; det värker ur något som inte finns. (s. 26, del av citat ur Rydell 2013:10)	När man inte skriver är det ett sinne som saknas , en del av en själv som står på vänt. (s. 26)

<i>Att skriva</i>	(...) hjärtat har sin egen kunskap och det har även fantasin. (s. 152)	(...) och dialog, som skänker liv åt personerna genom hur de använder sina ord. (s. 157) Som sir Arthur Quiller-Couch en gång uttryckte saken – man ska döda sina älsklingar. (s. 61)	x	Att behärska miljöbeskrivning, dialog och att forma roman-gestalter handlar om att se klart och lyssna noga , och sedan skriva fram vad du sett och hört (...). (s. 189)
<i>Skriva för att lära</i>	I det utforskande tankeskrivandet omfamnar du det du har läst och gör materialet till ditt eget i ett nytt sammanhang. (s. 43) (...) du måste hitta och hålla fast vid din egen röst , dina egna tankar. (s. 47)	x	När det inträder perioder av skrivkramp (...). (s. 44)	Det är viktigt att du skriver utan att se tillbaka på texten med kritiska ögon (...). (s. 49) Vi läser helt enkelt vår text med nya ögon . (s. 51)
<i>Akademisk skribent</i>	Så här är jag, ansikte-mot-ansikte med en tom sida, (s. 85, del av citat ur Becker, 1986:117).	Konstruera levande metaforer. (s. 95)	x	Redovisa de huvudsakliga stöden för den överordnade idén på ett klart och tydligt sätt. (s. 77) Jag misstänker att det är detta som Becker (1986) menar med att " redigera med örat ". (s. 90) Använd dina sinnen genom att utifrån en läsares perspektiv tänka och känna efter (...). (s. 96)

Tabell 5 visar fyra aspekter av skrivande som någonting som utgår från det kroppsliga och det att vara eller inte vara vid liv. Konventionaliserade metaforer som *döda älsklingar* och *skrivkramp* blandas med uttryck om att *höra*, *se* och *känna* det man skriver. Det finns också metaforer som beskriver författarens känsla av skrivprocessen, så som att vara *tungandad* och *andfådd* och *ansikte-mot-ansikte med en tom sida* i skrivandet. Skrivandet kan alltså vara både en mycket lustfylld och en mycket mödosam syssla, vilket illustreras genom dessa metaforer.

7.2.4 SKRIVANDE ÄR BEHÅLLARE

Ytterligare en återkommande metafor i alla skrivhandböcker är den som förmedlar en bild av skrivandet som en behållare – någonting man kan vara i eller utanför och som har avgränsningar. Särskilt frekvent är den dock i *Kreativt skrivande*. Under den generella konceptuella metaforen SKRIVANDE ÄR BEHÅLLARE har också den specifika konceptuella metaforen SKRIVANDE ÄR RUM kategoriserats. Den metaforen återfinns dock bara i tre av skrivhandböckerna: *Akademisk skribent* saknar den. I likhet med tidigare redogörelser av metaforer har vissa av de metaforiska uttrycken kategoriserats direkt under den generella konceptuella metaforen, och andra under den specifika.

Tabell 6. Exempel på metaforiska uttryck tillhörande SKRIVANDE ÄR BEHÅLLARE

<i>Skrivhandböcker</i>	SKRIVANDE ÄR BEHÅLLARE	SKRIVANDE ÄR RUM
<i>Kreativt skrivande</i>	"Leva" som nämns i den första punkten verkar kanske lite flummigt, men sanningen är ju den att författaren i mångt och mycket tar med sig sitt liv in i skrivandet. (s. 20) Det finns knep för att lättare ta sig tillbaka in i den egna texten när du haft uppehåll mellan skrivpassen. (s. 24)	Hon [Bodil Malmsten] råder till att fortsätta skriva utan att stanna upp och tänka för tidigt, då öppnar du dörren på glänt för tvivlet att smyga in . (s. 21) Perioder då skrivandet inte får plats eller möjlighet i ens liv. (s. 26)
<i>Att skriva</i>	Resultatet blev en roman, vare sig den rymmer träaktiga huvudpersoner eller ej (...). (s. 156) På sätt och vis är de ett gestaltande språk i sig inom romanens yttre berättelse . (s. 194)	Berättelsen är hedervärd och pålitlig; intrigen är bedräglig och bör helst hållas inspärrad . (s. 164) Om jag finner öppningar av det slaget (och det gör jag nästan alltid) kan jag göra dem tydligare i en andra, mer genomarbetad version av mitt manus. (s. 191)
<i>Skriva för att lära</i>	När du är inne i en skrivfas så skaffa dig rutiner för skrivandet, till exempel en bestämd plats och fasta skrivtider. (s. 48) En grundförutsättning för revideringar är att skribenten klarar av att ställa sig utanför sin egen text och läsa den med utomstående läsarperspektiv. (s. 53)	Du kommer över skrivtröskeln och får ner ord på papperet eller dataskärmen. (s. 49) Omarbetning är en av nycklarna till en bra text. (s. 52)
<i>Akademisk skribent</i>	Björk och Räisänen (2003) ger exempel på den litterära genren, som rymmer korta berättelser, noveller och pjäser. (s. 72) Det betyder att summering handlar om att sakligt återge något som befinner sig utanför skribenten, utan att skribenten blandar in sina egna kommentarer eller åsikter. (s. 77)	x

Tabell 6 visar genom uttryck som *tar med sig in i skrivandet*, *inne i en skrivfas* och *ställa sig utanför den [texten]* att skrivandet och skrivprocessen är någonting som man som författare

kan, eller inte kan, vara i beroende på var man är i skrivprocessen. En roman och den litterära genren kan *rymma* eller ha olika aspekter av skrivandet *inom sig*. Det finns också uttryck för motsatsen, att delar av skrivandet snarare kan befinna sig utanför författaren. Metaforerna som bygger på skrivandet som ett rum tar också fasta på det faktum att man kan gå in i ett rum och utgår särskilt från *dörren* med tillhörande attribut.

7.2.5 SKRIVANDE ÄR KONSTRUKTION

En metafor som liknar framställningen av skrivande som hantverk är den generella konceptuella metaforen SKRIVANDE ÄR KONSTRUKTION. Här har jag inte identifierat någon specifik konceptuell metafor, utan kategoriserat samtliga under konstruktionsmetaforen. Metaforer av det här slaget är vanligast i *Skriva för att lära* och *Akademisk skribent*, men förekommer i alla fyra skrivhandböcker. Noterat är dock att *Akademisk skribent* har nästan dubbelt så många meningar innehållandes konstruktionsdomänen jämfört med *Skriva för att lära*.

Tabell 7. Exempel på metaforiska uttryck tillhörande SKRIVANDE ÄR KONSTRUKTION

<i>Skrivhandböcker</i>	SKRIVANDE ÄR KONSTRUKTION
<i>Kreativt skrivande</i>	Att se skrivandet som en process är en av grundstenarna i kreativt skrivande. (s. 16) Ditt språk präglas av ditt liv och dina erfarenheter, det märks i (...) hur du bygger din berättelse (...). (s. 18)
<i>Att skriva</i>	Vad man måste påminna sig är att det är stor skillnad mellan att föreläsa om det man vet och att använda det för att fördjupa din historia. (s. 155) Alla dessa situationer var sådant som jag kom att tänka på medan jag gjorde vardagliga saker (...) och som jag småningom gjorde som underlag för romaner. (s. 164)
<i>Skriva för att lära</i>	När du läser igenom det du redan har skrivit uppstår ofta nya tankar som gör att det hela utvecklas och fördjupas . (s. 43) Från att vara: implicit, där bara du vet vilka förutsättningar som texten vilar på . (s. 53)
<i>Akademisk skribent</i>	Det viktiga är att man kan stödja varje enskilt argument med data/belägg. (s. 81) Lyckas skribenten med det har han eller hon lagt en god grund för att koppla modulerna till varandra och ge texten en övergripande innebörd. (s. 83)

Med koncept hämtade från framför allt husbyggande, se tabell 7, beskrivs skrivande behöva ha en *grund* eller ett *underlag* att bland annat *vila på*. Innehåll i det man skriver kan också *stödjas* och *fördjupas* för att göra det man skriver bättre. Bilden som förmedlas är att texter behöver byggas upp succesivt för att bli stadiga och robusta.

Som relaterad till metaforen SKRIVANDE ÄR KONSTRUKTION finns metaforen SKRIVANDE ÄR LAGER. Den genomsyrar *Skriva för att lära* och är dess vanligaste metafor. Genom att beskriva att skrivande sker på olika *textnivåer* och att dessa nivåer kan vara *globala/högre* eller *lokala/lägre* förmedlas en bild av skrivande som vertikalt snarare än horisontellt eller linjärt. Metaforen utgår från texttriangeln och fångas i citaten ”Det arbetssätt som ligger i denna process relaterar vi till den så kallade texttriangeln för att visa att det finns olika **nivåer** i en text och för att poängtera att du inte ska försöka arbeta med alla **nivåer** samtidigt.” (*Skriva för att lära*, s. 39) och ”(...) progressionen eller utvecklingen går från **globala** eller **högre textnivåer** till **lokala** eller **lägre nivåer**.” (*Skriva för att lära*, s. 41). Detta sticker ut i relation till de övriga tre skrivhandböckerna som innehåller metaforen i betydligt mindre utsträckning eller inte alls.

7.3 Övriga källdomäner

Under rubrikerna ovan har de fem vanligaste generella konceptuella metaforerna och dess källdomäner presenterats. Det finns dock, vilket tabell 1 antyder, betydligt fler källdomäner i omlopp i skrivhandböckerna, men med lägre förekomst. Dessa kommer inom ramen för den här uppsatsen inte exemplifieras med metaforiska uttryck, utan presenteras endast övergripande i tabell 8 nedan.

Tabell 8. Övriga domäner

<i>Skrivhandböcker</i>	Källdomäner
<i>Kreativt skrivande</i>	energi, insamling, läge/position, träning, vänskap, värde, vätska, växtlighet
<i>Att skriva</i>	insamling, kamp, maskin, vätska, växtlighet
<i>Skriva för att lära</i>	insamling, kamp, maskin, träning, vätska, växtlighet
<i>Akademisk skribent</i>	insamling, kamp, läge/position, växtlighet

Som synes i tabell 8 är källdomänerna ”insamling” och ”växtlighet” gemensamma för alla fyra skrivhandböcker. ”Vätska” och ”kamp” finns i tre av handböckerna och ”maskin” samt ”läge/position” i två av dem. Det finns också en hel del metaforer som inte kunnat härledas till någon särskild domän och har därför kategoriserats under ”övrigt”, vilken dock inte tagits med i tabellen.

7.4 Jämförelse mellan skönlitterärt skrivande och brukstextsskrivande

Som poängterats under 7.1 är ett mönster att metaforer i kluster och med en betydelse avhängig andra metaforer är vanligast i *Kreativt skrivande* och *Att skriva*, det vill säga de skrivhandböcker som handlar om skönlitterärt skrivande. Exempel på metaforer av den typen är de tidigare nämnda resemetaforerna i *Kreativt skrivande* och arkeologimetamorerna i *Att skriva*. På samma sätt är metaforanvändningen något mer varierad och med färre konventionaliserade metaforer när det handlar om skönlitterärt skrivande, vilket kan utläsas av exemplen i tabellerna 2–6. Att till exempel prata om ”din egen röst” (*Skriva för att lära*, s. 47) och att ”omfamna det du läst” (*Skriva för att lära*, s. 43) som delar av skrivprocessen får sägas vara vanligare i allmänspråket än att prata om att vara ”tungandade, andfådda” (*Kreativt skrivande*, s. 23) i skrivandet. Uppslagsorden ”röst” och ”omfamna” har bildliga bibetydelser angivna i SO (2021), medan en sådan saknas för ”andfådd[a]”. Ordet ”tungandad” finns inte som uppslagsord alls. För de båda metaforiska uttrycken från *Skriva för att lära* finns det alltså en etablerad bildlig (och därmed metaforisk) betydelse, vilket vittnar om deras mer konventionaliserade natur.

När det kommer till mönster i vilka metaforer som används och vilka källdomäner deras betydelse är sprungen ur är det inte lika tydliga skillnader mellan skrivhandböckerna. Ett mönster det finns tendens till, men som skulle kräva ett utökat material för att fastslå, är dock att rörelsemetaforer och i synnerhet resemetaforer är särskilt förekommande och starka i skrivhandböcker som avhandlar skönlitterärt skrivande, där skrivprocessen beskrivs som en framåtrörelse i horisontell riktning, med tanke på dess utbredda användning i *Kreativt skrivande*. Metaforer från konstruktionsdomänen används mest i *Skriva för att lära* och *Akademisk skribent* och att se skrivande och skrivprocessen som något i lager och med en vertikal riktning utmärker *Skriva för att lära* särskilt. Man skulle således kunna argumentera för att det finns ett mönster i att gestalta skrivande som ett bygge och något som också sker på höjden i skrivhandböckerna som handlar om brukstextsskrivande. Detta skulle alltså kunna innebära en skillnad i gestaltningen av skrivande och skrivprocessen beroende på vilken sorts skrivande det rör sig om. I övrigt är det svårt att se några skillnader.

7.5 Liknelser

Fokus för den här studien är att se hur metaforer skildrar skrivande. Vad som dock också framkommit under arbetets gång är hur ytterligare ett bildspråk, liknelser, samspelar med och

påverkar metaforanvändningen i skrivhandböckerna. I likhet med metaforer bygger liknelser på att betydelse förs över från en domän till en annan. Däremot fångas de inte upp genom MIP (Pragglejaz Group 2007:2). Jag har därför identifierat liknelser utanför MIP som metod genom att se till lexikala uttryck som binds samman med ett jämförelseled och därefter listat dem på samma sätt som metaforerna (se 6.1). Generellt kan sägas att det inte finns särskilt många liknelser i några av skrivhandböckerna och i *Skriva för att lära* saknas de helt. Nedan redogör jag för de särskilt relevanta liknelserna i relation till tidigare presenterade metaforer, men kommer därefter inte att analysera dem på ett djupare plan.

I *Kreativt skrivande* finns liknelsen ”Genom att se **skrivandet som en lång process (...)**” (s. 20) och likt rörelsemetaforerna beskriver den skrivandet som något som går framåt och som något horisontellt utsträckt. Liknelsen ”Jag blev en gång intervjuad för *The New Yorker*, och när jag sade till reportern (Mark Singer) att jag uppfattade **berättelser som något man hittar, ungefär som fossiler i marken**, sade han att han inte trodde på mig.” finns i *Att skriva* (s. 157). Den är särskilt viktig eftersom den inleder klustret av metaforer från arkeologidomänen som genomsyrar *Att skriva*. Först liknas alltså berättelsen vid något som hittas, sedan vid en fossil och därefter förekommer fossiler och andra relaterade uttryck främst i metaforform. Man skulle kunna säga att liknelsen är starten på en lång kedja av metaforer.

I *Akademisk skribent* finns också en liknelse som etablerar en återkommande metafor: ”Själv försöker jag **likna revidering vid att städa upp efter mig**, efter att jag utträttat något som jag varit absorberad av.” (s. 86). Att *städa upp* som metafor är placerad i övrigt-kategorin och har därför inte exemplifierats tidigare, men den används för att gestalta revideringsfasen i skrivprocessen och användandet inleds alltså med liknelsen ovan. Som en del av att beskriva skrivande utifrån en resedomän innehåller *Akademisk skribent* också liknelsen ”En annan aspekt när det gäller att vidmakthålla makrostrukturen genom hela manuskriptet är att använda tillräckligt med **underrubriker som likt en karta vägleder läsaren.**” (s. 88). Underrubrikerna gör det lättare att navigera i texten, på samma sätt som en karta gör det lättare att navigera när man är på resa. Sammanfattningsvis kan sägas att de liknelser som finns i skrivhandböckerna ofta hör samman med metaforerna och i vissa fall till och med inleder användandet av återkommande metaforer. Man skulle kunna uttrycka det som att liknelserna kan användas för att etablera den källdomän som metaforerna hämtar sin betydelse från.

8. Avslutande diskussion

Uppsatsens sista avsnitt består av tre delar. Först diskuteras studiens resultat, både för sig självt och i relation till tidigare studier. Därefter följer en diskussion om materialet och slutligen presenteras förslag till framtida forskning.

8.1 Diskussion av resultatet

Syftet med den här studien har varit att se hur skrivande och skrivprocessen gestaltas genom metaforer som förekommer i litteratur om skrivande, mer specifikt skrivhandböcker. Som presenterats i förgående avsnitt tillhör de flesta metaforer som används för att beskriva skrivande källdomänerna rörelse, hantverk, kropp, behållare och konstruktion och kan uttryckas genom de övergripande konceptuella metaforerna SKRIVANDE ÄR RÖRELSE; HANTVERK; KROPP; BEHÅLLARE; KONSTRUKTION. Med något mer variation mellan skrivhandböckerna har också ett tiotal underordnade specifika konceptuella metaforer identifierats, så som SKRIVANDE ÄR FÖRFLYTTNING; SMÄRTA; RUM. Det finns också enstaka domäner som är särskilt vanliga i en av skrivhandböckerna: resa i *Kreativt skrivande*, arkeologi i *Att skriva* och lager i *Skriva för att lära*. Som mönstret för hur metaforer fungerar generellt med en betydelseöverföring mellan domäner har konkreta företeelser i de olika källdomänerna här applicerats på den mer abstrakta måldomänen skrivande genom metaforerna i skrivhandböckerna. Detta gör det möjligt att beskriva skrivande utifrån någonting som läsaren förhoppningsvis känner igen och kan relatera sin skrivprocess till. Två mönster är särskilt tydliga när det kommer till hur skrivande gestaltas och det är bilden av skrivande som något linjärt med en framåtrörelse och som ett ting eller någonting med yttre gränser. Att metaforer används på det här sättet visar att både struktur och konkretion präglar metaforerna i skrivhandböckerna, vilket ligger i linje med den kognitiva metaforteorin så som den har beskrivits av bland andra Lakoff och Johnson (2003).

När det kommer till skillnader i vilka metaforer som används i relation till skönlitterärt skrivande respektive brukstextsskrivande är det svårare att utläsa några mönster, men en tendens är att brukstextsskrivande inte bara gestaltas som något linjärt och horisontellt utifrån rörelsedomänen, utan också som något som sker i lager och med en vertikal rörelse. Man skulle således möjligen kunna beskriva brukstextsskrivande mer som ett bygge och mindre som en resa. I övrigt är metaforerna i skrivhandböckerna som handlar om skönlitterärt skrivande mindre konventionaliserade och har mer variation samt förekommer mer i kluster.

De metaforer som den här studien visar används när skrivande gestaltas kan till viss del liknas vid vad de studier som presenterades i avsnitt 4 kom fram till när det gäller metaforanvändning. Att beskriva en företeelse i termer av rörelse och i synnerhet resa är en mycket vanlig metafor som har använts för att bland annat beskriva cancersjukdom (Gustafsson 2019:270–271), innehåll i historieämnet (Goshler 2019:89) och olika sexuella uttryck (Willdal 2018:47). Rörelse har också använts för att beskriva till exempel framsteg och utveckling (Goshler 2019:89) samt sexuell åtrå (Willdal 2018:47). Att hämta koncept från källdomäner som rörelse och resa är alltså vanligt förekommande generellt, och inte bara när måldomänen är skrivande. Andra relaterade metaforer till de som finns i skrivhandböckerna är exempelvis rymdfenomen beskrivna som hem och levande varelser (Thulin 2020:17), vilket liknar bilden av skrivande som ett rum och kropp eller något som kan ge liv/döda. Även kopplingen till skrivande som liv/död finns i de skrivhandböcker som Pulls (2018:212) undersökt, där ett av de vanligaste förmedlade råden är att ”döda älsklingar”. Det vittnar om att fenomenet att tala om skrivande i termer av liv och död sträcker sig utanför de fyra skrivhandböcker som utgjort materialet för den här studien.

Vidare kan bilden av skrivande som konstruktion, vilken är särskilt vanlig i *Att skriva för att lära*, relateras till TEORIER (och ARGUMENT) ÄR BYGGNADER med tillhörande metaforiska uttryck som exempelvis ”Är det grunden för din teori?” och ”Teorin behöver stödjas mer.” som presenteras av Lakoff och Johnson (2003:46). Om konstruktionsmetaforen hade varit mer utbredd i skrivhandböckerna hade det kunnat vara aktuellt att lägga till SKRIVANDE ÄR BYGGNAD som en underordnad specifik konceptuell metafor till SKRIVANDE ÄR KONSTRUKTION sett till likheterna de metaforiska uttrycken emellan. Ett annat exempel från Lakoff och Johnson (2003:51) är LIVET ÄR EN BEHÅLLARE, med relaterade metaforiska uttryck likt ”Hans liv rymde en hel del sorg.” där ”rymde” (eller snarare ”rymmer”) även återfinns i metaforiska uttryck i skrivhandböckerna *Att skriva* och *Akademisk skribent*.

I de studier som redogjorts för i avsnitt 4 förekommer få konceptuella metaforer att likna SKRIVANDE ÄR HANTVERK vid. Men en relaterad domän som lyfts fram, dock med viss kritik (vilken inte ryms att diskutera inom ramen för den här studien), är musikdomänen som särskilt används för att beskriva texters struktur (Eubanks 2010:17 utifrån Elbow 2006). I min studie förekommer musikdomänen i tre av skrivhandböckerna.

8.2 Diskussion om materialet

Att skriva är en blandning mellan skrivhandbok och memoar, vilket gjorde att ett relativt stort antal passager från det valda materialet inte alls handlade om skrivande eller skrivprocessen, utan om författarens liv och hans tidigare publicerade verk. Detta ledde till att färre sidor i *Att skriva* i slutändan analyserades eftersom många sidor saknade relevans för den här studien. *Att skriva* hade det lägsta antalet meningar innehållande en eller flera metaforiska uttryck specifikt kopplade till skrivande och skrivprocessen, vilket jag härleder till bokens hybridkaraktär. De övriga skrivhandböckerna är mer likriktade och är alla utgivna på utbildningsförlaget Studentlitteratur som ger ut läromedel, kurslitteratur och facklitteratur (Studentlitteratur u.å). Det går att anta att det är därför de innehåller en högre andel beskrivningar av och instruktioner för hur man skriver än vad den mer personliga *Att skriva* gör och därmed också fler metaforer. Jag anser dock att de utvalda sidorna är representativa för *Att skriva* som helhet och jag har därför inte kompenserat för detta genom att lägga till fler sidor från andra kapitel.

Ytterligare en aspekt utmärker *Att skriva* och även *Skriva för att lära*, nämligen den att de är översatta från engelska respektive norska. De metaforer som förekommer i dessa skrivhandböcker är alltså inte ursprungligen skrivna på svenska. Huruvida metaforerna är desamma som på originalspråket eller om de anpassats och gjorts om till en svensk kontext vet jag dock inte då jag endast studerat den översatta versionen. Det är alltså viktigt att poängtera att det är översatta metaforer som har analyserats, eftersom man kan tänka sig att det kan påverka hur relevant överföringen från källdomän till måldomän upplevs i den nya kontexten. Men för en språkkonsult och andra personer som arbetar med text och skrivande är det viktigt att bekanta sig med den litteratur med tillhörande metaforer som förekommer på universitetens skrivutbildningar och därmed sätter en slags norm för hur man kan, och kanske till och med förväntas, skriva oavsett om det rör sig om översatt litteratur eller inte.

8.3 Förslag till framtida forskning

Syftet med den här studien har varit att ta reda på hur skrivande och skrivprocessen skildras genom metaforer, vilket har gjorts genom att jag har kartlagt och identifierat mönster i vilka metaforer som används i relation till skönlitterärt skrivande och brukstextsskrivande. Fokus har alltså inte legat på att undersöka vilken funktion metaforerna har i skrivhandböckerna och hur de påverkar uppfattningen av dem. Men med det sagt utgörs materialet trots allt av

kurslitteratur på universitetskurser, vilket gör att de också kan beskrivas som pedagogiska texter och läromedel (jfr. Pulls 2019:3). Metaforerna i skrivhandböckerna kan således antas påverka hur en student tänker om skrivande och skrivprocessen. Enligt Beger och Jäkel (2015:108–109) och Goschler (2019:80) kan metaforer både hjälpa och stjälpa förståelsen hos den som ska lära sig någonting nytt – det hjälpare ligger i att den metaforiska överföringen kopplar ihop ny och abstrakt kunskap med äldre, mer konkret kunskap, medan det stjälpare ligger i risken för missförstånd av betydelsen som förmedlas. För en språkkonsult som ofta intar en undervisande och pedagogisk roll under exempelvis klarspråksutbildningar och textgranskningar är det av stor vikt att både vara medveten om vilken bild av skrivande man förmedlar genom de metaforer man använder och om de svårigheter som kan finnas kopplat till att uppfatta metaforer på ett korrekt sätt. Som en utvidgning av den här studien hade det varit motiverat att genom en användarundersökning med studenter på skrivutbildningar som deltagare studera hur metaforerna om skrivande i skrivhandböckerna uppfattas och förstås, och om de påverkar synen på det egna skrivandet eller kanske till och med de faktiska texterna som studenterna producerar.

Med avstamp i att *Att skriva* och *Skriva för att lära* är översatta till svenska hade det också varit intressant att i en framtida studie undersöka hur metaforerna i de två skrivhandböckerna faktiskt har blivit översatta och om det finns några skillnader i hur källspråken engelska och norska hanterar metaforer om skrivande i jämförelse med målspråket svenska. En metafor är bunden till den kultur i vilken den används och en konceptuell metafor som exempelvis TID ÄR PENGAR fungerar i en västerländsk kontext eftersom den speglar synen på tid som en ändlig resurs, medan tid i andra kontexter hade uttryckts på andra sätt baserat på de normer som råder däri (Lakoff & Johnson 2003:8). Genom att få syn på eventuella skillnader i metaforanvändningen i språken hade det förhoppningsvis varit möjligt att få en bredare bild av hur man ser på skrivande och skrivprocessen utanför en svenskspråkig kontext. Det hade också varit intressant att jämföra metaforerna i skrivhandböckerna i den här studien med metaforer ur material skrivet på språk utanför den germanska språkfamiljen (vilken svenska, norska och engelska tillhör). Det skulle ge en djupare förståelse för hur metaforer om skrivande och skrivprocessen är eller inte är bundna till specifika språk och kulturer.

Som en sista kommentar kan också poängteras att det är svårt att säga hur medvetna författarna bakom skrivhandböckerna är om sitt eget metaforanvändande. Metaforer kan användas både medvetet och omedvetet, men förmedlar oavsett vilket en bild av hur personen

som valt eller konstruerat metaforen ser på fenomenet som uttrycks (Eubanks 2010:13, 23). Ur ett större perspektiv handlar det inte bara om författarens bild av skrivande, utan om en samhällelig bild där skrivhandböckerna och deras metaforer är en del av hur vi skriver fram skrivande och skrivprocessen. I en framtida och mer omfattande studie hade det därför varit intressant att undersöka detta vidare genom ett mer specifikt fokus på maktperspektivet och vems bild av skrivande som förmedlas i skrivhandböcker och hur det påverkar både den som läser och den som skriver.

Litteraturförteckning

Augustsson, Gunnar (2018). *Akademisk skribent: om att utveckla sitt vetenskapliga skrivande*. Tredje upplagan Lund: Studentlitteratur

Beger, Anke & Jäkel, Olaf (2015). The cognitive role of metaphor in teaching science: Examples from physics, chemistry, biology, psychology and philosophy. *Philosophical Inquiries* 3(1), s. 89–112. <https://doi.org/10.4454/philing.v3i1.116>

Boréus, Kristina & Seiler Brylla, Charlotta (2018). Kritisk diskursanalys. I Boréus, Kristina & Bergström, Göran (red.). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Fjärde [omarbetade och aktualiserade] upplagan. Lund: Studentlitteratur, s. 305–351.

Dysthe, Olga, Hertzberg, Frøydis & Hoel, Torlaug Løkensgard (2011). *Skriva för att lära: skrivande i högre utbildning*. Andra [rev.] upplagan. Lund: Studentlitteratur

Eubanks, Philip (2010). *Metaphor and Writing: Figurative Thought in the Discourse of Written Communication [Elektronisk resurs]*. Cambridge: Cambridge University Press

Goschler, Juliana (2019). Metaphors in educational texts: A case study on history and chemistry teaching material. *Yearbook of the German Cognitive Linguistics Association* 7(1), s. 79–92. <https://doi.org/10.1515/gcla-2019-0006>

Granwald, Therése (2019). *Kreativt skrivande: grundbok i litterärt skapande*. Första upplagan. Lund: Studentlitteratur

Gustafsson, Anna W.; Hommerberg, Charlotte & Sandgren, Anna (2019). Coping by metaphors: the versatile function of metaphors in blogs about living with advanced cancer. *Medical Humanities* 46(3), s. 267–277. <https://doi.org/10.1136/medhum-2019-011656>

King, Stephen (2017). *Att skriva: en hantverkares memoarer*. Stockholm: Albert Bonniers förlag

Koller, Veronica (2020) Analysing metaphor in discourse. I Hart, Christoffer (red.) *Researching Discourse: A Student Guide [Elektronisk resurs]*. London: Routledge, s. 77–96.

Lakoff, George & Johnson, Mark (2003[1980]). *Metaphors we live by*. Chicago: The University of Chicago Press

Pragglejaz Group (2007). MIP: a method for Identifying Metaphorically Used Words in Discourse. *Metaphor and Symbol* 22(1), s. 1–39. <https://doi.org/10.1080/10926480709336752>

Pulls, Sofia (2019). *Skrivande och blivande konstruktioner av skönlitterärt skrivande i handböcker och läromedel 1979–2015*. Avhandling. Umeå universitet.
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-156119>

Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien (2021). Andra upplagan. (Tillgänglig via <https://svenska.se/>)

Svenskt språkbruk: ordbok över konstruktioner och fraser (2015). Första upplagan. Stockholm: Språkrådet

Studentlitteratur (2021). *Om oss*. <https://www.studentlitteratur.se/om-oss/> (Hämtad 2024-05-13)

Thulin, Nadine (2020). *Med ögat som verktyg – hur används bildspråk inom fysikläromedel på högstadiet?* Kandidatuppsats i svenska, 15 hp. Lunds universitet.
<http://lup.lub.lu.se/student-papers/record/9018001>

Universitets- och högskolerådet (2023). *Antagning till högre utbildning höstterminen 2023: Statistik i samband med första urvalet*.
https://www.uhr.se/globalassets/_uhr.se/publikationer/2023/snabbrapport---dnr-00077-2023--receipt-ms74n.pdf (Hämtad 2024-04-05)

Willdal, Hanna (2018). *”Där hade gruvan börjat starta upp för dagen, det var dags att börja borra” En analys av konceptuella metaforer i sexnoveller utifrån karaktärernas*

könstillhörighet. Kandidatuppsats i lingvistik, 15 hp. Göteborgs universitet.

<http://hdl.handle.net/2077/58037>

Bilagor

Bilaga 1

Tabell 1. Antalet bibliotek som skrivhandböckerna finns tillgängliga på

<i>Skrivhandböcker</i>	Antal bibliotek
<i>Kreativt skrivande</i>	110
<i>Att skriva</i>	86
<i>Skriva för att lära</i>	98
<i>Akademisk skribent</i>	85

Tabell 1 visar hur många bibliotek i Sverige som lånar ut de skrivhandböcker som utgör studiens material. Siffrorna hämtades 2024-04-24 från respektive skrivhandboks post i den digitala nationella bibliotekskatalogen *Libris* (vilken kan nås på följande länk:

<https://libris.kb.se/>).

Bilaga 2

Tabell 2. Antal meningar de fem vanligaste domänerna i skrivhandböckerna förekommer i

<i>Skrivhandböcker</i>	Källdomäner samt antal meningar				
	rörelse	hantverk	kropp	behållare	konstruktion
<i>Kreativt skrivande</i>	41	13	17	20	5
<i>Att skriva</i>	13	17	7	12	5
<i>Skriva för att lära</i>	16	13	8	8	11
<i>Akademisk skribent</i>	14	16	13	8	21

Tabell 2 visar hur många meningar i skrivhandböckerna som källdomänerna rörelse, hantverk, kropp, behållare och konstruktion förekommer i. Värt att ha i åtanke är dock att vissa meningar innehåller flera domäner och därmed finns representerade i flera tabellceller.